

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ І ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук

/ Остапець Ю. О./

«27» листопада 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародна та національна безпека в Центральній Європі та Україні

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародна та національна безпека в Центральній Європі» для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052 Політологія освітньої програми Політологія.

Розробник: Головка А.А., кандидат політичних наук, провідний науковий співробітник сектору досліджень Західного регіону Національного інституту стратегічних досліджень

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології і державного управління

від 27 червня 2024, протокол № 10

Завідувач кафедри

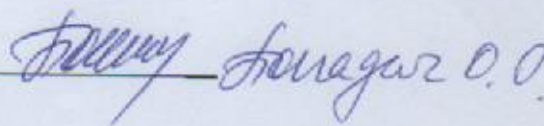

Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

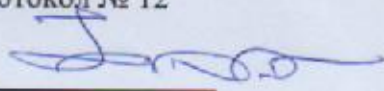
від 27 червня 2024, протокол № 8

Голова науково-методичної комісії

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету суспільних наук від 27 червня 2024, протокол № 12

Голова Вченої ради

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-ий	-
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 2,9 аудиторних – 20 самостійної роботи студента – 54	1-ий	-
	Лекції:	
	20	-
	Практичні (семінарські):	
	16	-
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	54	-

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «**Міжнародна та національна безпека в Центральній Європі**» – є формування в слухачів (1) системних знань про сутність, правову основу та принципи забезпечення національної та міжнародної безпеки, об'єкти та суб'єктів політики безпеки, актуальні загрози національній безпеці України та міжнародній безпеці Центральної Європи, а також (2) загального розуміння поточної безпекової ситуації в Україні та регіоні Центральної Європи.

Вивчення навчальної дисципліни сприятиме отриманню у здобувачів вищої освіти таких загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, як-от:

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій (ІК);
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК01);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК04);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК06);
- вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми (ЗК07);
- здатність спілкуватися іноземною мовою у процесі професійної та наукової комунікації (ЗК08);
- вміння працювати у міжнародному контексті (ЗК09);
- дотримання засад толерантності та поваги до різноманітності і мультикультурності (ЗК10).

2) спеціальних компетентностей:

- усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації (СК01);
- критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів (СК03);
- здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування (СК04);
- здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (СК06);
- спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівні (СК07)
- здатність вирішувати задачі політико-адміністративного управління та менеджменту на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях. (СК08)

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Міжнародна та національна безпека у Центральній Європі та в Україні**» є опанування таких освітніх компонентностей (ОК) освітньої програми (ОП):

ОК.01	Методологічні підходи сучасної політичної науки
ОК.02	Інформаційно-аналітична діяльність у політиці

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Міжнародна та національна безпека у Центральній Європі та в Україні**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.	ПРН01
Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.	ПРН04
Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.	ПРН05
Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.	ПРН07
Враховувати у дослідницькій, експертній, консультаційній, політичній, публічній та організаційній діяльності етнокультурні параметри суспільства, зокрема у регіоні Центральної Європи, їх вплив на публічну політику та національну і міжнародну безпеку.	ПРН10
Виробляти та реалізовувати публічну політику, зокрема у середовищі політичних організацій, організацій громадянського суспільства, в органах влади, територіальних громадах, міжнародних організаціях, аналітичних, консалтингових та дослідницьких центрах.	ПРН11
Здійснювати інформаційно-аналітичну, експертну, проєктну діяльність, володіти навичкам політичної діагностики, прогнозування та моделювання, враховуючи міжнародний та регіональний контекст Центральної Європи.	ПРН12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Міжнародна та національна безпека в Центральній Європі»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.	ПРН01
Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.	ПРН04
Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.	ПРН05
Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.	ПРН07
Враховувати у дослідницькій, експертній, консультаційній, політичній, публічній та організаційній діяльності етнокультурні параметри суспільства, зокрема у регіоні Центральної Європи, їх вплив на публічну політику та національну і міжнародну безпеку.	ПРН10
Виробляти та реалізовувати публічну політику, зокрема у середовищі політичних організацій, організацій громадянського суспільства, в органах влади, територіальних громадах, міжнародних організаціях, аналітичних, консалтингових та дослідницьких центрах.	ПРН11
Здійснювати інформаційно-аналітичну, експертну, проектну діяльність, володіти навичкам політичної діагностики, прогнозування та моделювання, враховуючи міжнародний та регіональний контекст Центральної Європи.	ПРН12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- іспит;
- письмове тестування;
- виконання аналітичних завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на семінарських заняттях, письмове тестування.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	30
Аналітичне завдання	1	20
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з п'яти тестів та одного питання описово-аналітичного характеру.

Тести покликані оцінити здобуті знання з усіх тем навчальної дисципліни, які надавалися на лекціях і обговорювалися на семінарських заняттях. Залежно від правильності відповідей на тестові завдання вони максимально можуть бути оцінені у 25 балів.

Питання описово-аналітичного характеру в рамках модульної контрольної роботи залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики, максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «*Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті*» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Концептуальні засади національної та міжнародної безпеки. В рамках теми буде узагальнено понятійно-категоріальний апарат та концептуальні підходи до розуміння сутності національної та міжнародної безпеки. Вихідні поняття: «національна безпека», «міжнародна безпека»; «ризик та загрози національній та міжнародній безпеці», «національні інтереси», «стійкість», «згуртованість» та ін. Короткий екскурс щодо еволюції наукових досліджень безпекових питань. Мета та загальні принципи побудови систем національної та міжнародної безпеки, а також їх основних аспектів – політичний, воєнний, економічний, соціальний, гуманітарний, енергетичний, екологічний, інформаційний аспекти. Об'єкти та суб'єкти національної та міжнародної безпеки.

Тема 2. Ризики та загрози національній та міжнародній безпеці. Класифікація ризиків та загроз в політичній, воєнній, економічній, соціальній, гуманітарній, енергетичній, екологічній, інформаційній сферах. Специфіка ризиків та загроз в сферах міжетнічних та міжконфесійних відносин. Актуальні ризики та загрози (глобальний (геополітичний), національний та регіональний виміри), а також зовнішньополітичні виклики національній безпеці України. Актуальні ризики та загрози міжнародній безпеці в регіоні Центральної Європи. Російська агресія проти України та російське повномасштабне вторгнення, зумовлені ними ризики та загрози. Ризики та загрози, обумовлені російським неоекспансіонізмом: втручання у виборчі процеси закордоном, діяльність мережі агентурної розвідки та груп проросійських лобістів, кампанії по дезінформації та кібератаки, інспірація сепаратизму в країнах Центральної Європи. Багаторівневі національні системи оцінювання ризиків і загроз: ефективні практики із зарубіжного досвіду та перспективи України.

Тема 3. Національні інтереси та пріоритети політики безпеки України та країн Центральної Європи. Національна безпека та національні інтереси в глобалізованому світі. Забезпечення незалежності та суверенітету країни, демократії та правової держави, політичної консолідованості суспільства. Соціально-економічні чинники національного розвитку. Сприяння людському розвитку як один із ключових національних інтересів. Захищеність та розвиток культурних цінностей суспільства (включно національних спільнот). Інституційна основа захищеності національних інтересів суспільства та держави (поняття інклюзивних та екстрактивних інститутів Д. Аджемоглу та Д. Робінсона). Інструменти реалізації національних інтересів. Національні інтереси України.

Національні інтереси та пріоритети політики безпеки країн Центральної Європи в умовах актуальних викликів. Взаємодія між країнами Центральної Європи для досягнення їх національних інтересів в контексті міжнародної безпеки (Вишеградська група, «Ініціатива трьох морів» та ін.).

Тема 4. Національна стійкість в контексті національної та міжнародної безпеки. Концепція стійкості в сфері національної безпеки. Система забезпечення національної стійкості. Методологічні засади оцінювання стійкості (критерії оцінювання національної стійкості, показники й рівні стійкості). Основи управління національною стійкістю (фактори впливу, принципи, механізми забезпечення). Національний та регіональний виміри політики безпеки – національна стійкість в умовах активної фази російської агресії проти України, основні засади згуртованості суспільства, інституційні реформи і формування правових та організаційних засад повоєнного відновлення країни, людський розвиток та конкурентоспроможність економіки, забезпечення безпеки та стійкості регіонів і громад, формування політики регіонального розвитку. Формування стійкості в контексті міжнародної безпеки: концептуальні підходи до формування стійкості НАТО та ЄС, діяльність наднаціональних міжнародних організацій (ООН, ОЕСР та ін.). Формування системи національної стійкості в сучасній Україні (концептуальні засади, організаційна та нормативно-правова основа, проблеми та перспективи).

Тема 5. Політика забезпечення національної та міжнародної безпеки в Центральній Європі та Україні. Особливості формування та реалізації політики в сфері національної безпеки в умовах глобалізації та актуальних геополітичних викликів. Стратегічне планування, визначення цілей та завдань безпекової політики.

Забезпечення національної безпеки України в умовах російської агресії (поч. в 2014 р.) та її активної фази – повномасштабного вторгнення (поч. 24 лютого 2022 року), міжнародна взаємодія та співробітництво України з країнами-партнерами в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції.

Політика безпеки в регіоні Центральної Європи: Історичний контекст безпеки Центральної Європи (розпад «соціалістичного табору», демократичні реформи в країнах регіону, євроінтеграція та їх наслідки для безпеки Центральної Європи); Роль НАТО, Європейського Союзу та міжнародних організацій (ООН, ОБСЄ) в забезпеченні безпеки Центральної Європи; регіональна співпраця та механізми забезпечення безпеки.

Глобальний вимір політики безпеки – національна та міжнародна безпека в умовах глобалізації світу та глобальних викликів (російський експансіонізм, міжнародний тероризм, «Холодна війна 2.0» США-КНР, кліматичні зміни, економічні потрясіння та гуманітарні кризи).

Експертний та науково-аналітичний супровід формування та реалізації політики в сфері національної безпеки: основні принципи підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів (аналітичних записок та аналітичних доповідей), опрацювання запитів від органів державної влади, аналіз нормативно-правових актів, стратегічних та програмних документів в сфері національної безпеки. Формування рекомендацій органам державної влади та органам місцевого самоврядування. Забезпечення емпіричної основи досліджень за допомогою таких інструментів, як-от соціологічні опитування, експертні опитування (напр. у форматі фокус-груп) та ін. Міжнародна кооперація між науковцями та експертами щодо реалізації спільних проектів присвячених питанням безпеки.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Концептуальні засади національної та міжнародної безпеки.	4	4	2	-	-	10
Тема 2. Ризики та загрози національній та міжнародній безпеці	8	4	4	-	-	10
Тема 3. Національні інтереси та пріоритети політики безпеки	8	4	4	-	-	14
Тема 4. Національна стійкість в контексті національної та міжнародної безпеки	8	4	2	-	-	10
Тема 5. Політика забезпечення національної та міжнародної безпеки	8	4	4	-	-	10
Модульна контрольна робота				-	-	
Разом за модуль	36	20	16	-	-	54
Разом за семестр	36	20	16	-	-	54

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Ризики та загрози національній та міжнародній безпеці	4	-
2	Національні інтереси та пріоритети політики безпеки	4	-
3	Національна стійкість в контексті національної та міжнародної безпеки	4	-
4	Політика забезпечення національної та міжнародної безпеки	4	-
Разом		16	-

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Концептуальні засади національної та міжнародної безпеки.	12	-
2	Тема 2. Ризики та загрози національній та міжнародній безпеці	10	-
3	Тема 3. Національні інтереси та пріоритети політики безпеки	10	-
4	Тема 4. Національна стійкість в контексті національної та міжнародної безпеки	10	-
5	Тема 5. Політика забезпечення національної та міжнародної безпеки	12	-
	Разом	54	-

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студента з предмету «Міжнародна та національна безпека в Центральній Європі» включає виконання таких завдань:

- виконання творчо-аналітичного завдання: підготовка реферату (до 5 сторінок, подається в електронному вигляді) або підготовка короткої аналітичної записки (2-5 сторінок, подається в електронному вигляді).

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. праці. Київ: НІСД, 2016. 528 с.
2. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Засади національної безпеки України. Київ : Інтертехнологія, 2008. 272 с.
3. Загурська-Антонюк В. Ф. Міжнародна безпека у контексті глобалізації сучасного світу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 13-14. С. 103-109. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7107&i=15>
4. Кінаш Н.Б. Міжнародна безпека як фактор формування національної безпеки України. *Юридичний науковий електронний журнал*. №9, 2022. С. 562-564
5. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник / Г. П. Ситник, М. Г. Орел; за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372. с.
6. Смоляннюк В. Національна безпека незалежної України: осягнення сутності. *Політичні дослідження*. №1, 2021. С. 163-186
7. Політика історичної пам'яті в контексті національної безпеки України : аналіт. доповідь / Яблонський В. М., Лозовий В. С., Валевський О. Л., Здіорук С. І., Зубченко С. О. та ін. / за заг. ред. В. М. Яблонського. Київ : НІСД, 2019. 144 с. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi/politika-istorichnoi-pamyati-v-konteksti-nacionalnoi-bezpeki>
8. Резнікова О. О Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 456 с.
9. Резнікова О. О., Войтовський К. Є. Лепіхов А. В. Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України : аналіт. доп. Київ : НІСД, 2020. 84 с. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi/nacionalni-sistemi-ocinki-rizikiv-i-zagrozy-kraschi-svitovi-praktiki>
10. Резнікова О.О. Стратегічний аналіз безпекового середовища України. НІСД, 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/strategichnyy-analiz-bezpekovo-ho-seredovishcha-ukrayiny>

11. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 496 с.

Допоміжні джерела та література

1. Аналіз загроз національній безпеці у сфері внутрішньої політики (експертне опитування). Київ : НІСД, 2023. 32 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-07/ad_analiz-zagroz_14072023.pdf
2. Аналітична доповідь до Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2022». Київ: НІСД, 2022. 135 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-12/ad-nisd-do-poslannya-prezidenta-ukraini-2022.pdf>
3. Глобальна та національна безпека / авт. кол. В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянчук / за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ: НАДУ при Президентові України, 2016. 784 с.
4. Економічні засади сприяння згуртованості громад : аналіт. доп. / Химинець В. В., Головка А. А., Жаліло Я. А. та ін. Київ : НІСД, 2022. 52 с. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/ekonomichni-zasady-spryyannya-zhurtovanosti-hromad>
5. Корнієвський О. Національна безпека. Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2011. С. 489–490.
6. Міцніший союз: консолідація демократій унаслідок широкомасштабної агресії Росії проти України : аналіт. доп. / О. Александров, О. Борділовська, А. Веселовський та ін. ; за ред. О. Александрова. Київ : НІСД, 2023. 75 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-06/ad_zamozhni-demokratii_13_06_23.pdf
7. Про національну безпеку України : Закон України від 2018 р. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
8. Указ Президента України №479/2021. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Веб-сайт Ради національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/>
2. Веб-сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/>
3. Веб-сайт Інституту інформації, безпеки і права. URL: <http://ippi.org.ua/>